

เด็กสองภาษา: สร้างได้ในวัยอนุบาล BILINGUAL CHILDREN: STARTING FROM PRE-SCHOOL AGE

อรุณี หนาดาล¹
Arunee Holadah¹

บทคัดย่อ

การพัฒนาเด็กวัยอนุบาลให้เป็นเด็กสองภาษาเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจอย่างแพร่หลายทั้งในกลุ่มของนักวิชาการด้านการศึกษาระดับปฐมวัยและกลุ่มผู้ปกครอง ยิ่งประเทศไทยกำลังจะก้าวเข้าสู่การเป็นสมาชิกของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกัน ยิ่งทำให้การสอนภาษาอังกฤษในสถานศึกษาได้รับความสนใจมากยิ่งขึ้น ไม่เว้นแม้แต่ในระดับปฐมวัย ในการสอนภาษาที่สองให้เด็กวัยอนุบาล พ่อแม่และครูจำเป็นต้องศึกษาและทำความเข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษาของเด็ก ซึ่งมีแนวคิดที่สำคัญอยู่ 3 แนวคิด คือ แนวคิดของกลุ่มจิตภาษาศาสตร์ แนวคิดของกลุ่มพฤติกรรมนิยม และแนวคิดของกลุ่มสันตยานิยม ซึ่งแต่ละแนวคิดมีมุมมองในการเรียนรู้ภาษาของเด็กที่แตกต่างกัน นอกจากนี้แนวคิดดังกล่าวแล้วยังมีปัจจัยหลายอย่างที่มีผลต่อการเรียนรู้ภาษาที่สองของเด็ก ตั้งแต่ลักษณะภาษาที่เด็กจะเรียนรู้ ตัวเด็กเอง พ่อแม่ ครู และชุมชนที่เด็กอาศัยอยู่ ล้วนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ภาษาที่สองของเด็กทั้งสิ้น บุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเด็กวัยอนุบาลให้เป็นเด็กสองภาษา คือพ่อแม่และครูที่ต้องร่วมกันพัฒนาเด็กให้ไปในทิศทางเดียวกัน ด้วยการสร้างทัศนคติที่ดีต่อภาษา จัดกิจกรรมให้เด็กเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ ที่ให้ความสำคัญกับการให้เด็กได้ฟังภาษาจากเจ้าของภาษาผ่านสื่อและอุปกรณ์ต่างๆ รวมตลอดถึงการเป็นตัวอย่างที่ดีในการพูดให้แก่เด็ก

คำสำคัญ: เด็กสองภาษา/ วัยอนุบาล

Abstract

The development of pre-school age children to become bilingual children is the issue that receives widespread interest from both the group of pre-school children educators and the group of parents. As Thailand is about to join the ASEAN Economic Community that uses English as the common language for communication among member countries, the teaching of English in school has received greater interest even at the pre-school level. In teaching a second language to pre-school children, the parents and teachers need to study and understand theories concerning language learning of pre-school children. There are three main theories on language learning of pre-school children, namely, the psycholinguistics theory, the behaviorism theory, and the innatism theory. Each of these theories presents different viewpoints on pre-school children's language learning. Besides these theories, there are many factors affecting second language learning of pre-school children, such as the characteristics of the second language to learn, the children themselves, the parents, the teacher, and the community in which the children live. All of these factors have influences on the children's second language learning. The persons with the main role in developing pre-school children to become bilingual children are parents and teachers who have to cooperate to guide the children's development in the same direction by instilling good attitudes toward the language,

¹ รองศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
Associate Professor Dr., Program in Education, Sukhothai Thammathirat Open University, E-mail: arunee.hor@stou.ac.th

organizing activities to enable the children to learn the language in the natural way that puts emphasis on having the children listen to language expression from native speakers via media and instructional aids. Also, they should act as good models for the children in speaking the language.

Keywords: Bilingual children/ Pre-school age

บทนำ

ในอนาคตอันใกล้นี้ ประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มอาเซียนจะมีการรวมตัวกันทางเศรษฐกิจภายใต้ชื่อ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (Association of Southeast Asian Nations - ASEAN) หรือที่เรารู้จักคุ้นเคยกันในชื่อว่า AEC การรวมตัวกันนี้ส่งผลให้ทุกสถาบันในสังคมมีการตื่นตัวและเตรียมความพร้อมที่จะเข้าสู่ AEC โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัยศึกษาไปจนถึงระดับอุดมศึกษา ไม่เว้นแม้แต่สถาบันครอบครัว ซึ่งการเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะก้าวเข้าสู่ AEC สิ่งที่คุณครูและผู้ปกครองส่วนมากตระหนักคือการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ทั้งนี้เนื่องจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สมาชิก AEC ใช้ติดต่อสื่อสารกัน ประกอบกับรัฐบาลได้ประกาศให้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองของประชาชนคนไทยทุกคน ดังนั้น การรู้ภาษาที่หนึ่งหรือภาษาแม่เพียงภาษาเดียวจึงไม่เพียงพอสำหรับเด็กอีกต่อไป เนื่องจากการติดต่อสื่อสารที่ดีและมีประสิทธิภาพนั้น ผู้ส่งสารและผู้รับสารควรพูดภาษาเดียวกัน การพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนให้สามารถใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารกับประชาชนในประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศอื่นๆ ทั่วโลกได้ จึงเป็นเป้าหมายสำคัญประการหนึ่งของการจัดการศึกษาในทุกระดับการศึกษาในปัจจุบัน

ในการสอนภาษาที่สองให้แก่เด็ก มีนักการศึกษาบางคนเชื่อว่า การสอนภาษาที่จะให้ได้ผลอย่างแท้จริงต้องเริ่มตั้งแต่ปฐมวัย ทั้งนี้เนื่องจากความสามารถในการเรียนรู้ภาษาที่สองนอกเหนือจากภาษาแม่จะเจริญสูงสุดในช่วงแรกเกิดถึงอายุ 6 ขวบ หลังจากนั้นความสามารถจะลดลง (ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์, 2542, หน้า 174) จึงทำให้เด็กวัยนี้สามารถเรียนรู้ภาษาที่สองได้อย่างรวดเร็ว ที่สำคัญคือ การสอนภาษาที่สองให้แก่เด็กเล็กจะดีในแง่ที่เด็กสามารถออกเสียงได้ใกล้เคียงกับเจ้าของภาษา ถ้าเด็กมีต้นแบบที่ดีหรือมีครูที่เป็นเจ้าของภาษา หากสอนเมื่อเด็กโตแล้วการออกเสียงหรือสำเนียงการพูดจะเหมือนการพูดภาษาอังกฤษด้วยสำเนียงไทย สอดคล้องกับที่แพทริเซีย เค คูห์ล

(วรศรา อภิวันทนาพรหม, 2556, หน้า 52) แห่งภาควิชาวิทยาศาสตร์การพูดและการฟัง และผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาทางจิตสมองและการเรียนรู้ จากมหาวิทยาลัยวอชิงตัน ประเทศสหรัฐอเมริกาได้อธิบายไว้ว่า ทารกแรกเกิดทุกคนเกิดมาพร้อมกับความสามารถในการเรียนรู้ภาษาใดๆ ก็ได้ โดยใน 6 เดือนแรก เด็กทารกจะมีการบันทึกรูปแบบของเสียงที่ได้ยินไว้ในสมอง ซึ่งขึ้นอยู่กับภาษาที่เปิดรับ และเด็กสามารถเรียนรู้เสียงรวมทั้งลักษณะของน้ำเสียงที่แตกต่างกัน แล้วจะเริ่มเปล่งเสียงตามภาษาที่ได้ยินออกมาเมื่อครบขวบปี เด็กจะเชี่ยวชาญเป็นพิเศษในภาษาที่ได้ยินเป็นประจำ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นภาษาแม่ จากนั้นความสามารถในการจำแนกลักษณะของเสียงที่แตกต่างกันจะค่อยๆ หายไป ดังนั้น หากเด็กได้ยินสำเนียงภาษามากกว่าหนึ่งภาษาตั้งแต่ช่วงขวบปีแรก ก็จะสามารถเรียนรู้และพูดภาษานั้นตามได้โดยอัตโนมัติประดิษฐ์ภาษาแม่ ยิ่งหากได้ยินสำเนียงแท้ๆ แบบเจ้าของภาษาแล้ว โอกาสเลียนแบบการพูดที่ถูกต้องจะมีมากขึ้น ดังเช่นเด็กลูกครึ่งชาวต่างชาติในเมืองไทยบางครอบครัวที่สามารถพูดได้ทั้งภาษาของชาตินั้นและภาษาไทยตั้งแต่เริ่มหัดพูด นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยอีกหลายเรื่อง (ยูทูเปย์, 2012) ที่ยืนยันว่าการเรียนภาษาหลายๆ ภาษาในวัยเด็กจะง่ายกว่าการเรียนเมื่อโตแล้ว โดยผู้ที่เรียนสองภาษาตั้งแต่ยังเป็นเด็กเล็กๆ จะมีการเก็บความจำของทั้งสองภาษาไว้ด้วยกัน ในเนื้อที่สมองเดียวกัน จึงสามารถใช้ภาษาที่สองได้เหมือนกับภาษาแม่อีกภาษาหนึ่ง แต่ผู้ที่เรียนภาษาที่สองตอนโตแล้วจะใช้เนื้อที่สมองคนละส่วนกัน ดังนั้น จึงมีการแนะนำว่าการให้เด็กเรียนรู้ภาษาที่สองหรือสาม ควรเริ่มตั้งแต่ตอนเป็นเด็กเล็กๆ ยิ่งเริ่มเร็วยิ่งดี เพราะหากเข้าสู่วัยผู้ใหญ่แล้วยังเรียนรู้ได้ยากยิ่งขึ้น

ขณะเดียวกันมีนักวิชาการบางคนมีความเห็นว่า การจะสอนภาษาที่สองให้แก่เด็กต้องรอให้ภาษาแม่ของเด็กเข้มแข็งก่อน ดังที่ สโปเดค และซาราโช (Spodek and Saracho อ้างอิงใน กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2545, หน้า 31)) กล่าวว่า การสอนสองภาษาต้องเริ่มจากการสอนภาษาแม่ให้ชัดเจนก่อน แล้วจึงตามด้วยภาษาที่สอง ทั้งนี้เพื่อลดความเครียดของเด็กปฐมวัยที่

นอกจากเครียดและกังวลที่ต้องแยกจากบ้านมาโรงเรียนแล้ว ยังไม่รู้ภาษาที่สองอีกด้วย ดังนั้น ครูต้องทำให้การเรียนอีกภาษาหนึ่งของเด็กเป็นการบูรณาการแบบผสมกลมกลืน เป็นการสนทนาแบบธรรมชาติ โดยให้เรียนภาษาแม่ให้เข้าใจก่อนแล้วตามด้วยภาษาที่สอง นอกจากนี้ ยังมีผลการวิจัยพบว่า การให้เด็กเรียนสองภาษาพร้อมกันอาจทำให้เด็กมีความสับสน ส่งผลต่อความสามารถในการใช้ภาษาของเด็ก ดังงานวิจัยของ ชูอูย ยงบิง และฮัวคิง (Shouhui, Yongbing and Huaqing, 2007) ที่ได้ศึกษาความสามารถในการพูดภาษาจีนแมนดารินของเด็กปฐมวัยในประเทศสิงคโปร์ โดยศึกษาเด็กปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี จำนวน 600 คน ประกอบด้วยเด็กชาย 300 คน และเด็กหญิง 300 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาปฐมวัยและศูนย์พัฒนาเด็กของรัฐบาล 17 แห่ง ขององค์การทางศาสนา 10 แห่ง และของเอกชน 9 แห่ง ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่มาจากครอบครัวพูดภาษาอังกฤษมีความสับสนในการพูดภาษาจีนแมนดารินมากที่สุด และมีการสลับภาษาพูดระหว่างภาษาอังกฤษและภาษาจีนแมนดารินมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวพูดภาษาจีนและครอบครัวที่พูดภาษาจีนและภาษาอังกฤษปนกัน

ความหมายของเด็กสองภาษา

เด็กสองภาษา (bilingual children) หมายถึง เด็กที่มีความสามารถในการพูดภาษาที่สองได้ดีพอๆ กับภาษาแม่ในเวลาเดียวกัน ซึ่งพอจะแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรก เรียนสองภาษาไปพร้อมกัน เช่น เรียนภาษาที่หนึ่งจากพ่อ เรียนอีกภาษาหนึ่งจากแม่ ลักษณะที่สอง เป็นการเรียนภาษาที่หนึ่งก่อน แล้วจึงเรียนภาษาที่สองในภายหลัง (Wolman, 1975, p. 126) สอดคล้องกับสายสวลิ วิทยาภัก (2539, หน้า 14) ที่กล่าวถึงเด็กสองภาษาว่าหมายถึง เด็กที่ใช้ภาษาหนึ่งตั้งแต่เริ่มหัดพูดและใช้ตลอดมาในชีวิตประจำวันกับครอบครัวและท้องถิ่นเป็นภาษาที่หนึ่งหรือภาษาแม่ โดยเรียนรู้ภาษาใหม่ซึ่งเป็นภาษาที่สองที่เกิดจากการสอนที่เป็นระบบหลังจากที่ได้เรียนรู้ภาษาแม่แล้ว ขณะที่พจนานุกรมจิตวิทยาฉบับของคอร์ซินี (Corsini, 1972, p. 163) ให้ความหมายของเด็กสองภาษาว่าหมายถึง เด็กที่รู้สองภาษาดีพอๆ กันทั้งในส่วนกว้างและส่วนลึก สามารถใช้ภาษาทั้งสองได้ตามโอกาสและอย่างมีประสิทธิภาพ และใช้ได้อย่างเชื่อมโยงต่อเนื่องกันทั้งสองภาษา สอดคล้องกับสมาคม American Speech-Language-Hearing Association (ASHA, 2009) ได้

ให้ความหมายของเด็กสองภาษาว่า หมายถึง เด็กที่มีความสามารถในการสื่อสารสองภาษาหรือมากกว่าได้เป็นอย่างดีเท่าเทียมกัน หรือมีความสามารถในการใช้ภาษาใดภาษาหนึ่งในสองภาษาหรือมากกว่านั้นได้เป็นอย่างดี

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า เด็กสองภาษา หมายถึง เด็กที่มีความรู้และความสามารถในการใช้สองภาษาได้เป็นอย่างดี โดยอาจเรียนรู้ภาษาแม่หรือภาษาที่หนึ่งอย่างเป็นธรรมชาติและใช้มาตั้งแต่เกิด และเรียนรู้ภาษาที่สองในภายหลัง หรือ อาจเรียนรู้ทั้งสองภาษาในเวลาเดียวกัน

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษา

กระบวนการเรียนรู้ทางภาษา เป็นสิ่งที่นักภาษาศาสตร์และนักจิตวิทยาสนใจศึกษาอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน แนวคิดที่ถูกนำมาอธิบายการเรียนรู้ภาษาของมนุษย์ที่สำคัญมี 3 แนวคิดหลัก ดังนี้

1. แนวคิดของกลุ่มจิตภาษาศาสตร์ (Psycholinguistics) เชื่อว่า ทุกคนมีความสามารถที่จะเข้าใจภาษาและสามารถแสดงออกมาได้ตั้งแต่เกิด ผู้นำคนสำคัญ คือ ชอมสกี (Chomsky) ที่เชื่อว่า พัฒนาการทางภาษาสะท้อนให้เห็นคุณลักษณะของโครงสร้างทางภาษาที่มีติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด และเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนมี กล่าวคือ เด็กทุกคนต้องพูด แต่จะพูดภาษาอะไรนั้นขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมของเด็ก ส่วนโครงสร้างทางภาษาจะเหมือนกันทุกภาษา ในการเรียนภาษาเด็กจะมีวิธีการเรียนที่ไม่เพียงแต่เหมือนกันทุกภาษาเท่านั้น แต่จะเป็นวิธีการที่ทำให้เด็กสามารถเรียนรู้ลักษณะพิเศษทางภาษาของตนได้อีกด้วย หรือจะกล่าวอย่างง่ายก็คือ เด็กทุกคนเกิดมาโดยมีความสามารถทางภาษาที่คล้ายคลึงกัน (เพ็ญพิไล ฤทธาคนานนท์, 2549, หน้า 115) เนื่องจากเด็กมีกลไก หรือความสามารถในการเรียนรู้ภาษาติดตัวมาตั้งแต่เกิด เมื่อเด็กได้ยินคำพูดข้อความ หรือประโยคจากบุคคลที่อยู่รอบข้าง กลไกนี้จะพยายามสร้างกฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์ขึ้น จนเมื่ออายุประมาณ 5 ปี เด็กจะสามารถพูดภาษาที่ผู้ใหญ่ใช้อยู่ได้ เพราะเป็นการใช้ภาษาในระบบเดียวกัน และด้วยกฎเกณฑ์ที่นำมาใช้ในการปรับเปลี่ยนประโยคนี้เอง ทำให้เด็กสามารถพูดประโยคที่ไม่เคยพูด หรือไม่เคยได้รับแรงเสริมมาก่อนได้ (ประดิษฐ์ อูปรมย์ และอรุณี หรดาล, 2554, หน้า 137) กลไกทางภาษานี้เรียกว่า กลไกการเรียนรู้ภาษา หรือ LAD (Language Acquisition Devices) ซึ่งกลไกการเรียนรู้ภาษานี้มีคุณสมบัติที่สำคัญ 4 ประการ (หรรษา นิลวิเชียร,

2535, หน้า 31) คือ 1) เป็นกลไกที่สามารถแยกเสียงต่างๆ จากสภาพแวดล้อมได้ 2) เป็นกลไกที่สามารถจัดลักษณะของภาษาออกเป็นกลุ่มๆ เพื่อที่ว่า จะได้รับการปรับปรุงได้ในอนาคต 3) เป็นกลไกที่สามารถทำให้คนเราสามารถรู้ได้ว่าระบบภาษาใดใช้ได้และระบบภาษาใดใช้ไม่ได้ 4) เป็นกลไกที่จะประเมินพัฒนาการของระบบทางภาษาอย่างต่อเนื่อง ทำให้รู้ได้ว่าการเรียนรู้ภาษาของเด็กมีลักษณะเป็นระบบชัดเจน โดยที่เด็กจะเริ่มสร้างสมมติฐานจากประสบการณ์ จากนั้นจึงทดสอบสมมติฐานเพื่อให้ทราบว่า จะพัฒนาปรับปรุง หรือยกเลิกสมมติฐานนั้นๆ ซึ่งจะช่วยให้เด็กไม่เรียนภาษาแบบลองผิดลองถูก

2. แนวคิดของกลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) แนวคิดนี้เชื่อว่า ภาษาเป็นพฤติกรรมในลักษณะหนึ่ง ดังนั้น การเรียนรู้ภาษาจึงมีลักษณะเช่นเดียวกับการเรียนรู้พฤติกรรมอื่นๆ กล่าวคือ บุคคลจะเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพของสิ่งเร้าที่อยู่รอบตัวกับการตอบสนอง ถ้าการตอบสนองใดได้รับการเสริมแรง พฤติกรรมนั้นจะเกิดบ่อยครั้งขึ้น จนในที่สุดจะกลายเป็นนิสัยหรือความเคยชิน ดังนั้น ถ้าการตอบสนองทางภาษาของบุคคลได้รับการเสริมแรง บุคคลผู้นั้นก็จะใช้ภาษาบ่อยขึ้น ทำให้พัฒนาการทางภาษาดีขึ้น (ศศิลักษณ์ ขยันกิจ และสมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2555, หน้า 8-52) สกินเนอร์ (Skinner) ผู้นำคนสำคัญของแนวคิดนี้อธิบายว่า ภาษาพูดของเด็กเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง การเรียนภาษาเป็นผลจากการปรับพฤติกรรมโดยสิ่งแวดล้อม เด็กเรียนรู้ภาษาจากการสังเกตและเลียนแบบพฤติกรรม ขณะมีปฏิสัมพันธ์กับพ่อแม่หรือคนอื่นๆ เมื่อได้รับการเสริมแรงทำให้เด็กเลียนแบบได้เหมือนตัวแบบมากขึ้น (อารี สันหนวี, 2554, หน้า 186)

3. แนวคิดของกลุ่มสันตานิยม (Innatism) หลักการของกลุ่มสันตานิยมมีแบบจำลองสำหรับการเรียนรู้ภาษาแรกและภาษาที่สองเป็นพื้นฐานเดียวกัน ในมุมมองนี้การเรียนภาษาไม่ได้ขึ้นกับการเลียนแบบ การทำซ้ำ การปฏิบัติหรือนิสัย การเรียนรู้จะมีความซับซ้อนคล้ายคลึงกันระหว่างผู้ที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาแรกหรือภาษาที่สอง ทั้งแนวคิดของนักจิตวิทยาในกลุ่มพฤติกรรมนิยมและแนวคิดของนักจิตวิทยาในกลุ่มสันตานิยม ล้วนเป็นแนวคิดที่ได้นำมาใช้ในการเรียนรู้ภาษาที่สองและภาษาต่างประเทศกันอย่างแพร่หลาย การเรียนรู้ภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศนั้น มิได้เกิดจากการสอนโดยผู้อื่นเสมอไป แต่มนุษย์ยังสามารถเรียนรู้ภาษาด้วยตนเองได้เช่นกันด้วยกระบวนการและ

วิธีการต่างๆ (ประกาศิต สิทธิธิดิกุล, 2556ก, หน้า 2-12 ถึง 2-13) ดังนี้

3.1 ความรู้ทางภาษาที่มีมาก่อนแล้ว เด็กที่มีการเรียนรู้ภาษาที่สองมีอิทธิพลมาจากภาษาแรก ดังนั้น เด็กที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองที่โรงเรียน จะเห็นผลบางอย่างจากภาษาแรก ตัวอย่างเช่น อาจมีความแตกต่างบางอย่างสำหรับเด็กที่เติบโตขึ้นมาแล้วพูดภาษาจีน มาเลย์และทมิฬ เมื่อเด็กเรียนภาษาอังกฤษความแตกต่างเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อการออกเสียงและน้ำเสียง เช่นเดียวกับการศึกษาโครงสร้างประโยค และรูปแบบของคำในภาษา กระบวนการเรียนรู้และวิธีการพัฒนาภาษาอังกฤษมีความคล้ายคลึงกัน แม้ในขณะที่เด็กมีภาษาที่แตกต่างกันจากที่บ้าน

3.2 การเรียนรู้ในสถานศึกษาในปัจจุบันนี้ถ้าจะพูดถึงแนวทางการพัฒนาเด็กที่สถานศึกษาคาดหวัง คือให้เด็กเติบโตไปพร้อมกับความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษนอกห้องเรียนได้ เด็กที่มาเรียนในสถานศึกษาอาจมีทั้งเด็กที่สามารถพูดและเขียนภาษาแม่ได้เพียงภาษาเดียว ขณะเดียวกันก็อาจมีเด็กที่สามารถพูดภาษาอังกฤษได้บ้าง หรือบางคนอาจใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ จึงสามารถพูดได้อย่างคล่องแคล่ว หน้าที่ของสถานศึกษาในเบื้องต้นคือต้องสอนทั้งเด็กที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่และเด็กที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง ให้มีความรู้ความสามารถและทักษะที่เหมาะสมกับวัย และตามจุดมุ่งหมายที่สถานศึกษากำหนดไว้

3.3 ความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่นับตั้งแต่เด็กเข้าเรียนในสถานศึกษาจะมีการสร้างความรู้ความเข้าใจจากสิ่งที่เด็กรู้อยู่แล้ว เพื่อช่วยให้สามารถพัฒนาภาษาที่สองของเด็กได้ เด็กที่อยู่ในช่วงของการเรียนรู้ภาษาที่สองที่ต้องเรียนรู้วิชาเนื้อหาด้วย เด็กจะต้องเรียนรู้ทักษะการใช้ภาษาขั้นพื้นฐานเช่นเดียวกับทักษะการใช้ภาษาเพื่อการเรียนรู้ ครูสามารถอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้โดยการใช้กลยุทธ์บางอย่างในบทสนทนาที่เหมือนกัน เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจและเรียนรู้เหมือนกับผู้ที่เรียนเป็นภาษาที่หนึ่ง

3.4 การพัฒนาทักษะทางภาษาอย่างเป็นธรรมชาติ เด็กที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง จะได้รับการพัฒนาภาษาอังกฤษหลายๆ อย่าง เช่น ลำดับการเรียนรู้ของหน่วยที่เล็กที่สุดทางไวยากรณ์ ซึ่งอาจจะคล้ายกันสำหรับเด็กทารกและเด็กก่อนวัยเรียนที่เรียนรู้ภาษาอังกฤษจากที่บ้านและเด็กที่เรียนรู้จากสถานศึกษา ซึ่งไม่สามารถคาดหวังว่าต้องมีความถูกต้องตั้งแต่เริ่มต้นหรือถูกต้องตลอดเวลา ในทาง

ตรงกันข้าม เด็กที่เรียนรู้ภาษาอังกฤษในสถานศึกษาจะไม่เหมือนกับเด็กที่ได้เรียนรู้ภาษาอังกฤษมาจากบ้าน ทั้งนี้เนื่องจากการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่สถานศึกษาเป็นการเรียนรู้ที่เป็นทางการผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูจัดเตรียมไว้ให้ แต่การเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่บ้านเป็นการเรียนรู้แบบซึมซับผ่านการสื่อสารในการดำเนินชีวิตประจำวัน

สรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษาที่สำคัญมี 3 แนวคิด คือ แนวคิดของกลุ่มจิตภาษาศาสตร์ ที่เชื่อว่าทุกคนมีกลไกการเรียนรู้ภาษาหรือความสามารถในการเรียนรู้ภาษาที่คล้ายคลึงกันติดตัวมาตั้งแต่เกิด แนวคิดของกลุ่มพฤติกรรมนิยมเชื่อว่าการเรียนรู้ภาษาเกิดจากการสังเกตและการเลียนแบบขณะที่มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ถ้าได้รับการเสริมแรงเด็กจะมีพัฒนาการทางภาษาดีขึ้น ขณะที่กลุ่มสันดานนิยมเชื่อว่าการเรียนรู้ภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศ นอกจากเกิดจากการสอนและการเลียนแบบคนอื่นแล้ว เด็กยังสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองจากความรู้ทางภาษาที่มีมาก่อนแล้ว การเรียนรู้ในสถานศึกษา ความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่ และการพัฒนาทักษะทางภาษาอย่างเป็นธรรมชาติจากการอธิบายการเรียนรู้ภาษาของทั้ง 3 แนวคิดดังกล่าว จะเห็นได้ว่าแต่ละแนวคิดมีความเชื่อและมุมมองเกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษาที่แตกต่างกัน ที่ไม่อาจสรุปได้ว่าแนวคิดใดดีกว่ากัน แต่ความเชื่อของบุคคลที่มีต่อแนวคิดใดแนวคิดหนึ่งจะส่งผลต่อแนวทางและวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการเรียนรู้ภาษาของบุคคลผู้นั้น

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ภาษาที่สอง

ความสามารถในการเรียนรู้ภาษาที่สองของเด็กวัยอนุบาล มีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง 5 ประการ คือ ภาษา ตัวเด็ก พ่อแม่ ครู และชุมชน ซึ่งล้วนแต่มีความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันดังนี้

1. ภาษา เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ภาษาที่สองของเด็ก เพราะการที่เด็กได้เรียนรู้ภาษาที่สอง ย่อมก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างภาษาที่หนึ่งและภาษาที่สอง หรืออาจจะทำให้ทั้งสองภาษาดังกล่าวก็มีอิทธิพลต่อกัน การถ่ายทอดระหว่างภาษาเป็นปรากฏการณ์ปกติที่เกิดขึ้นในสังคมที่มีการพูดสองภาษา ดังที่ ลาโด (Lado) ได้กล่าวไว้ว่า ในการเรียนภาษาที่สอง มักจะถ่ายทอดโครงสร้างต่างๆ จากภาษาแม่ไปยังภาษาที่จะเรียน ซึ่งทำให้เกิดได้ทั้งความยากลำบาก และความสะดวกในการเรียน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับโครงสร้างรูปแบบ ตลอดจนความหมายในภาษาที่จะเรียนนั้น

ความเหมือนหรือต่างกัน ส่วนที่เหมือนกันระหว่างภาษาแม่และภาษาที่สองจะช่วยให้การเรียนรู้ง่ายขึ้น ส่วนใดที่แตกต่างกัน เด็กจะประสบปัญหาในการเรียนรู้ที่เรียกกันว่า เป็นการแทรกแซงจากภาษาแม่ ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของการออกเสียงของเด็กไทย เนื่องจากความแตกต่างระหว่างระบบเสียงในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (ทิพากร วงศ์ปลั่ง, 2539, หน้า 16) ดังที่ ดอริส โกลด์ วิบูลศิลป์ (2543, หน้า 354) ได้กล่าวไว้ว่า ระบบเสียงในภาษาอังกฤษที่แตกต่างจากภาษาไทย ทำให้เด็กมีปัญหาในการฟังและการออกเสียง ได้แก่ เสียงพยัญชนะและสระในภาษาอังกฤษแตกต่างจากเสียงพยัญชนะและสระในภาษาไทย ภาษาอังกฤษมีการออกเสียงพยัญชนะท้ายคำและการเปลี่ยนเสียงตามไวยากรณ์ มีการเน้นเสียงในคำ การเน้นคำในประโยค และการใช้ทำนองเสียงในประโยค

2. ตัวเด็ก ในการเรียนรู้ภาษาที่สองของเด็ก โดยเฉพาะเด็กเล็กที่กำลังอยู่ในระหว่างการพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาที่สอง มีปัจจัยหลายอย่างที่เข้ามาเกี่ยวข้องในการส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคในการเรียนรู้ภาษาที่สองของเด็ก ดังนี้

2.1 อายุของเด็ก ในแวดวงการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองมีการศึกษาค้นคว้าอายุของผู้เรียนต่อความสามารถในการเรียนรู้ภาษาที่สองมาอย่างต่อเนื่อง และมีผลงานวิจัยหลายเรื่องระบุว่า การได้มีโอกาสได้สัมผัสกับภาษาที่สองตั้งแต่วัยเยาว์แม้เพียงเล็กน้อย หรือไม่ก็ใช้ภาษาอย่างต่อเนื่อง ย่อมมีโอกาสสูงที่จะประสบความสำเร็จ และยังช่วยสร้างรูปแบบการเรียนรู้ภาษาเชิงคุณภาพที่แตกต่างออกไป หากผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ภาษานั้นอย่างเป็นทางการในห้องเรียนภายหลัง การได้สัมผัสหรือใช้ภาษาตั้งแต่วัยเยาว์นั้น จะเป็นตัวกระตุ้นระบบการทำงานภายในระบบสมองที่ช่วยในการเรียนภาษาในช่วงหลังได้มาก Brown (1994) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวัยที่เหมาะสมในการเรียนภาษาที่สอง และพบว่า ช่วงเวลาที่ได้ผลดีในการเรียนรู้ภาษาที่สองจะอยู่ในช่วงอายุเอื้อต่อการเรียนภาษา (Critical Period) หากเลยช่วงเวลานี้ไปแล้ว ผู้เรียนภาษาที่สองอาจไม่สามารถพูดภาษานั้นได้ตามสำเนียงของเจ้าของภาษา (ประกาศิต สิทธิธิดกุล, 2556, หน้า 1-36 ถึง 1-37) อย่างไรก็ตาม มีนักวิชาการที่มีความเห็นว่ามีช่วงอายุที่เอื้อต่อการเรียนภาษาที่สอง แนวคิดนี้มาจากผลการวิจัยหลายเรื่องที่มีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างเด็ก วัยรุ่น และผู้ใหญ่ในการใช้ภาษา ผลงานวิจัยพบว่า เด็กจะออกเสียง เลียนแบบเสียงในระดับหน่วยเสียง และทำนองเสียงได้ดีกว่าหรือพูดโดย

ใช้สำเนียงเจ้าของภาษาได้ดี ในขณะที่วัยรุ่นและผู้ใหญ่ จะวิเคราะห์ไวยากรณ์ได้ดีกว่า ความต้องการในการสื่อสารหรือความซับซ้อนในการสื่อสารในเด็กจะน้อยกว่าผู้ใหญ่มาก เด็กๆ เรียนภาษาโดยไม่ได้มีระบบการเรียนรู้ที่โตเต็มที่ ยังไม่ใส่ใจกับลักษณะภาษา แต่ผู้ใหญ่มีกระบวนการรับรู้ที่พัฒนาเต็มที่แล้ว ทำให้คิดวิเคราะห์ลักษณะภาษาได้ดีกว่า และมีความพยายามที่จะปรับปรุงแก้ปัญหาด้านภาษาของตนมากกว่าเด็ก (จิรศิริ เกษมสินธุ์ วิเวกเมธากร, 2556, หน้า 7-16)

2.2 ทักษะคิด เป็นสภาวะความพร้อมทางจิตที่เกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก และแนวโน้มของพฤติกรรมบุคคลที่มีต่อบุคคล สิ่งของ สถานการณ์ต่างๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง และสภาวะความพร้อมทางจิตนี้จะต้องอยู่ยาวนานพอสมควร (นิตยา ศษภักดี, 2543) สอดคล้องกับ ทิศนา ขมมณี (2545) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ทักษะคิด คือ ผลผสมผสานระหว่างความนึกคิด ความเชื่อ ความคิดเห็น ความรู้ และความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง คนใดคนหนึ่ง สถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ซึ่งออกมาในทางประเมินค่าอันอาจเป็นไปในทางยอมรับหรือปฏิเสธก็ได้ และความรู้สึกเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งขึ้น ในกรณีของการเรียนรู้ภาษาที่สอง หากเด็กมีทัศนคติเชิงบวกต่อการเรียนรู้ภาษาที่สอง จะชักนำให้แสดงออกทางความรู้สึกหรืออารมณ์จากสภาพจิตได้ตอบในด้านดี มีความสนใจและกระตือรือร้นที่จะร่วมกิจกรรมหรือการพูดภาษาที่สอง ในทางตรงกันข้าม หากเด็กมีทัศนคติทางลบ เด็กจะพยายามหลบเลี่ยงในการร่วมกิจกรรม และไม่สนใจที่จะพูดคุยสนทนาด้วยภาษาที่สอง

2.3 แรงจูงใจ เป็นประเด็นสำคัญที่ต้องพิจารณาเมื่อพูดถึงการเรียนภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศ เด็กมักถูกคาดหวังให้มีส่วนร่วมในกิจกรรม และมีทัศนคติเชิงบวกต่อการเรียนรู้ภาษาที่สองที่ถ่ายทอดออกมาผ่านพฤติกรรมอันพึงประสงค์ โดยทั่วไปผู้เรียนที่มีความกระตือรือร้นสูงจะมีแรงจูงใจสูงด้วย แรงจูงใจเป็นการผสมผสานของความพยายาม ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จและทัศนคติที่ชื่นชอบที่จะนำไปสู่เป้าหมายการเรียนรู้อีกภาษาที่สอง ทั้งนี้เงื่อนไขการเรียนรู้อีกภาษาที่สองที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของเด็กมี 4 ประการ คือ ความสนใจ ความสัมพันธ์ ความคาดหวัง และความพึงพอใจต่อผลการเรียนรู้ (ประกาศิต สิทธิธิดิกุล, 2556 ข, หน้า 1-18 ถึง 1-19) หากเด็กมีแรงจูงใจในการเรียนรู้ภาษาที่สอง จะทำให้

เด็กมีความสนใจและกระตือรือร้นที่จะร่วมกิจกรรมและฝึกใช้ภาษาที่สองในสถานการณ์ต่างๆ

3. พ่อแม่ ความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูกเป็นความสัมพันธ์ทางอารมณ์ที่แรงที่สุดของมนุษย์ แม่เป็นครูคนแรกที่สอนให้รู้จักถึงความสัมพันธ์ระหว่างแม่และลูกซึ่งเริ่มตั้งแต่เกิด แม่เป็นผู้ที่สอนให้เด็กสามารถสื่อสารกับบุคคลต่างๆ ได้ ซึ่งในระยะแรกอาจเป็นภาษากาย แล้วค่อยๆ พัฒนามาเป็นภาษาพูดและภาษาเขียน ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ความสามารถในการใช้ภาษาของเด็กขึ้นอยู่กับพื้นฐานการใช้ภาษาของครอบครัว สอดคล้องกับคำกล่าวของพงษ์ระพี เตชพาหพงษ์ (2553, หน้า 56) ที่ว่า สิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการทางภาษาของเด็ก คือความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ลูก เด็กที่มีความสัมพันธ์กับแม่สามารถจะพัฒนาทักษะทางภาษา รู้คำศัพท์มากกว่าเด็กที่ไม่มีความสัมพันธ์กับแม่ เพราะแม่มีการพูดคุยกับเด็กตลอดเวลาที่อยู่ใกล้ชิดกัน ดังผลการวิจัยของ ธิชาด; และฮิวส์ (Tizard and Hughes) ที่ได้ศึกษาการสนทนา ระหว่างเด็ก 4 ขวบกับแม่ที่บ้าน พบว่า การพูดคุยกันระหว่างแม่กับลูกเกิดขึ้นตลอดเวลาและเป็นไปอย่างธรรมชาติ ปริมาณประโยคที่พูดมีมาก โดยมีข้อความพูดคุยถึง 24 ข้อความ ภายในเวลา 1 ชั่วโมง (ประกาศิต สิทธิธิดิกุล, 2555 ข, หน้า 1-38) นอกจากนี้ นักภาษาศาสตร์ ชื่อ Baron ให้ความเห็นเห็นว่า เสียงที่แม่พูดกับลูกตอนเล็กๆ จะมีผลอย่างมากต่อการพัฒนาทางภาษาของเด็ก เสียงสูงจะทำให้เด็กตั้งใจฟังและสนใจฟัง การพูดซ้ำๆ สั้นๆ จะช่วยเด็กในการเรียนรู้เรื่องภาษา ทำให้เด็กสามารถรู้ถึงความแตกต่างของคำ โดยเฉพาะถ้าพูดซ้ำๆ จะให้ผลดียิ่งขึ้น (ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์, 2542, หน้า 225) ดังนั้น การที่พ่อแม่มีความรู้ความเข้าใจและสามารถพูดภาษาที่สองได้จะช่วยทำให้เด็กสามารถเรียนรู้อีกภาษาที่สองได้อย่างเป็นธรรมชาติ

4. ครู การเรียนรู้ภาษาที่สองของเด็กจะประสบผลสำเร็จเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับครูเป็นสำคัญ ครูจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การเรียนภาษาที่สองของเด็กเกิดสัมฤทธิ์ผลหรือเกิดความล้มเหลว เจตคติของครูเกี่ยวกับภาษามีความสำคัญมาก กล่าวคือ ครูควรเข้าใจพัฒนาการและการเรียนรู้ทางภาษาของเด็ก ต้องเข้าใจธรรมชาติของภาษาและความแตกต่างทางภาษา ไม่มีภาษาใดดีกว่าภาษาใด ทุกภาษาล้วนมีความสำคัญ และที่สำคัญครูควรเข้าใจว่าการสอนภาษาที่สองให้กับเด็กปฐมวัยต้องเริ่มจากการปลูกฝังให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อภาษา และการให้เด็กได้มีโอกาสใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารที่เป็นธรรมชาติ ดังที่บุษบง ดันติวงศ์ (2536, หน้า

142-150) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูไว้ว่า ครูควรคำนึงถึงการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาให้กับเด็ก แนะนำให้เด็กเข้าใจการใช้ภาษาในสถานการณ์ต่างๆ ที่เด็กประสบในชีวิตประจำวัน และเปิดโอกาสให้เด็กตัดสินใจโดยเสี่ยงกับความล้มเหลวน้อยที่สุด เพราะเด็กสามารถแก้ไขข้อบกพร่องของตนได้เสมอ เด็กควรได้รับประสบการณ์และมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาไทยไปพร้อมๆ กัน โดยถือว่าการตัดสินใจของเด็กเป็นส่วนสำคัญของกระบวนการทางภาษา ครูควรจัดสภาพแวดล้อมที่สร้างประสบการณ์ทางภาษาให้กับเด็ก เชิญชวนให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์นั้น และสนับสนุนให้เด็กสื่อสารและแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้อื่น

5. ชุมชน การเรียนรู้ภาษาที่สองจำเป็นอย่างยิ่งที่เด็กจะต้องมีโอกาสได้ใช้ภาษาที่เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตประจำวัน ได้พัฒนาทักษะทางภาษาในการสื่อสารกับบุคคลอื่นนอกเหนือจากบุคคลในครอบครัว ดังนั้น ชุมชนที่เด็กอาศัยอยู่จึงมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ภาษาที่สองของเด็ก หากคนในชุมชนใช้ภาษาที่สอง หรือตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ภาษาที่สอง จะช่วยให้เด็กได้รับโอกาสและการสนับสนุนให้ได้เรียนรู้ภาษาจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางภาษากับเพื่อนบ้านและเพื่อนเล่น ทำให้เด็กมีโอกาสได้ใช้ภาษาและเลียนแบบพฤติกรรมการใช้ภาษาจากคนอื่น การสร้างแนวคิดเชิงบวกและการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ภาษาที่สองในชุมชนจะส่งผลดีต่อเด็ก ให้สามารถเรียนรู้ภาษาจากสิ่งแวดล้อมที่จัดไว้ให้ได้อย่างเหมาะสม

สรุปได้ว่า ความสามารถในการเรียนรู้ภาษาที่สองของเด็กวัยอนุบาลมีปัจจัยที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน 5 ประการ คือ ภาษา ตัวเด็กเอง พ่อแม่ ครู และชุมชน แต่ปัจจัยสำคัญที่มีผลอย่างมากต่อการเรียนรู้ภาษาที่สองของเด็กวัยนี้ คือ พ่อแม่ และครู เนื่องจากเป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับเด็ก ดังนั้น ทั้งพ่อแม่และครู จึงจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจบทบาทของตนในการส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ภาษาของเด็ก

บทบาทของพ่อแม่และครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาที่สองของเด็กวัยอนุบาล

1. บทบาทของพ่อแม่ในการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาที่สองของเด็กวัยอนุบาล เนื่องจากเด็กวัยนี้ใช้เวลาส่วนมากอยู่ที่บ้านกับพ่อแม่ ดังนั้นพ่อแม่จึงมีบทบาทที่สำคัญต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาที่สองให้แก่ลูกได้ (วริศรา อภิวันทนาพรหม, 2556 และ พงษ์ระพี เตชะพาพงษ์, 2553) ดังนี้

1.1 การสร้างทัศนคติที่ดีให้เด็กมีความสนใจในภาษาที่สอง เริ่มจากพ่อแม่ต้องทำให้เด็กรู้สึกสนุกสนานไปกับการเรียนรู้ภาษาที่สอง โดยไม่บังคับให้เด็กรู้สึกเหมือนกับกำลังเข้าเรียนวิชาภาษาต่างประเทศด้วยการใช้วิธีการหาวิธีโอกาสภาษาอังกฤษที่เหมาะสมกับวัยเด็ก เช่น สารคดีเกี่ยวกับสัตว์ ธรรมชาติ รายการเด็ก เป็นต้น มาให้เด็กดูสลับกับการพูดคุยในชีวิตประจำวันหรือการเล่นทานก่อนนอนทุกคืนเป็นภาษาที่สองโดยอาจแปลบางคำที่เด็กไม่เข้าใจ เพื่อให้เด็กสามารถเข้าใจเนื้อหาในนิทานได้พร้อมกันทั้งสองภาษา ซึ่งจะทำให้เด็กสามารถนำประโยคที่ได้ยินมาใช้ได้ หรือพูดคุยโต้ตอบกับคนอื่น ๆ เป็นประโยคภาษาอังกฤษได้อย่างเป็นธรรมชาติพอๆ กับภาษาไทย ซึ่งการเลือกวิดีโอหรือนิทานนั้น ควรเลือกที่มีเนื้อหาง่ายๆ มีตัวละครเป็นสัตว์และเด็กในวัยเดียวกับเด็ก ในสถานการณ์ที่เด็กสนใจและคุ้นเคย ใช้ภาษาง่ายๆ สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ขบธรรมเนียมประเพณี กิริยามารยาทที่เด็กควรเรียนรู้เล็กๆ น้อยๆ ต่อไปค่อยเลือกสิ่งที่ยากขึ้นตามลำดับ เมื่อเด็กได้ดูได้ฟังบ่อยๆ ก็จะเกิดการซึมซับและนำไปใช้โดยไม่รู้ตัว

1.2 การให้เด็กได้ฟังภาษาจากเจ้าของภาษา หากในชุมชนไม่มีคนต่างชาติอาศัยอยู่อาจจัดหาสื่อชนิดต่างๆ ที่เป็นภาษาอังกฤษ เช่น เทปเพลง วิดีโอเพลง เช่น *Mommy and me* วิดีอนิทาน หนังสือนิทาน เป็นต้น เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ในการฟังให้แก่เด็ก ทั้งนี้เนื่องจากการเรียนรู้ภาษาที่สองต้องเริ่มจากการฟังและต้องเป็นการฟังคำที่ออกเสียงถูกต้องด้วย ซึ่งอาจไม่จำเป็นต้องได้สำเนียงเหมือนเจ้าของภาษา แต่ฟังแล้วต้องรู้ว่ากำลังพูดคำอะไร นอกจากนี้ต้องพูดภาษาอังกฤษกับเด็กบ่อยๆ หรือหากกลุ่มเพื่อนเล่นที่พูดภาษาอังกฤษให้กับเด็ก เพราะการหมั่นพูดหรืออ่านภาษาอังกฤษให้ฟังเสมอๆ จะทำให้เด็กมีความคุ้นเคยและสามารถตอบโต้ได้ สิ่งสำคัญมากที่สุด คือ การสนับสนุนให้กำลังใจเด็กในการพูดภาษาอังกฤษ รวมถึงการชี้แนะวิธีการพูดที่ถูกต้องให้เด็ก การสร้างบรรยากาศที่สนุกสนานเพลิดเพลินในการอ่านนิทานหรือดูวิดีโอเพลงพร้อมกับทำท่าทางประกอบไปด้วยกัน เป็นอีกปัจจัยสำคัญในการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเปิดรับภาษาที่สองให้แก่เด็ก

1.3 การทำให้เด็กรู้สึกเคยชินและให้ความสำคัญกับทั้งสองภาษาเท่าๆ กัน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่ควรทำให้เด็กรู้สึกแบ่งแยกว่ากำลังพูดภาษาใดอยู่ เมื่อพ่อแม่พูดภาษาอังกฤษด้วย เด็กก็จะโต้ตอบกลับมาได้ และ หากว่าเด็กพูดไม่ถูกต้อง พ่อหรือ

แม่ต้องแก้ไขให้ถูกต้องทันทีเพื่อให้เด็กจดจำในสิ่งที่ถูก โดยไม่ควรปล่อยไว้ รวมทั้งหากเด็กไม่เข้าใจคำศัพท์บางคำที่เด็กไม่คุ้นเคย พ่อและแม่ควรใช้วิธีการอธิบายด้วยคำศัพท์ที่ง่ายกว่ามาเปรียบเทียบให้เด็กเข้าใจและจดจำได้ง่ายขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางภาษาที่สองก้าวหน้าไปเรื่อยๆ โดยพ่อแม่มีบทบาทนำในการให้เด็กพูดหรือคอยกระตุ้นให้กำลังใจ รวมทั้งแก้ไข และดูแลให้เด็กพูดได้อย่างถูกต้อง

1.4 การปลูกฝังภาษาที่สองให้เด็กอย่างเป็นธรรมชาติ โดยการใช้สิ่งแวดล้อมรอบตัวที่มีอยู่ในบ้านให้เป็นประโยชน์ การสร้างสภาพแวดล้อมในบ้านให้เป็นสากลจะช่วยให้เด็กเกิดความเคยชินกับตัวหนังสือภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ พ่อและแม่ควรทำให้การพูดคุยภาษาอังกฤษเป็นเรื่องปกติธรรมดาในวิถีการดำเนินชีวิตประจำวัน ไม่จำเป็นต้องให้เด็กมานั่งคุยเป็นพิเศษ ก็จะช่วยทำให้เด็กรู้สึกสนุก และสามารถเรียนรู้ภาษาอังกฤษได้โดยไม่รู้ตัว

2. บทบาทของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาที่สองของเด็กวัยอนุบาล ในการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาที่สองของเด็กปฐมวัย ครูต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติและกระบวนการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้ วิธีการจัดประสบการณ์ทางภาษาอย่างเป็นธรรมชาติ รวมถึงมีความรู้ความสามารถทางภาษาเป็นอย่างดีทั้งในด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยครูมีบทบาทที่สำคัญดังนี้

2.1 การจัดสภาพแวดล้อมทางภาษา การสอนภาษาที่สองจะต้องสร้างสภาพแวดล้อมให้เด็กได้คุ้นเคยกับการใช้ภาษาอย่างมีความหมายและเป็นองค์รวมอย่างเป็นธรรมชาติ ตัวหนังสือที่ปรากฏในห้องเรียนจะต้องมีเป้าหมายในการใช้จริงๆ เป็นคำง่ายๆ ที่มีความหมายสำหรับเด็ก เป็นคำที่เด็กคุ้นเคยและมีโอกาสที่จะนำไปใช้พูดในขณะทำกิจกรรมหรือดำเนินชีวิตประจำวันได้ หนังสือนิทานหรือหนังสือภาพที่เป็นภาษาอังกฤษที่จัดเพิ่มเติมไว้ในมุมหนังสือต้องเหมาะสมกับวัยและความสนใจของเด็กวัยนี้ เป็นหนังสือที่ใช้ภาษาสมบูรณ์ในตัว ไม่แบ่งเป็นทักษะย่อยๆ ครูอาจจัดมุมเขียนที่มีอุปกรณ์การเขียนที่หลากหลายทั้งดินสอ สีเทียน และกระดาษ ให้เด็กเข้าไปเขียนได้ตามความสนใจและความต้องการ ที่สำคัญครูต้องจัดเวลาให้เด็กจะมีโอกาสเข้าไปเปิดดูหนังสือ เปิดอ่านหนังสือในมุมหนังสือหรือขีดเขียนในมุมเขียนได้ทุกวัน

2.2 การจัดกิจกรรมทางภาษา ครูต้องจัดกิจกรรมที่คำนึงถึงความสนใจและความต้องการของเด็กเป็นตัวตั้ง ให้เด็กมีโอกาสได้ตัดสินใจ และมีส่วนร่วม

ในกิจกรรมอย่างทั่วถึงและมีความสุข ครูต้องนำสื่อและอุปกรณ์ต่างๆ ที่เป็นภาษาอังกฤษเข้ามาใช้ประกอบการจัดกิจกรรม เช่น เพลง คำคล้องจอง วิดีโอนิทานและเพลง รายการเด็กของต่างประเทศ รวมถึงสารคดีเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของสัตว์ เป็นต้น เพื่อให้เด็กได้ฝึกฟังเสียงจากเจ้าของภาษา ทั้งนี้เนื่องจากการเรียนภาษาต้องเริ่มจากการฟัง ดังที่ เออร์ (Ur, 2012, pp. 11-12) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการฟังเพื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษไว้ว่า เสียงภาษาอังกฤษมีความสำคัญต่อการเรียนและการใช้ภาษาอังกฤษของผู้เรียนที่ไม่ได้เป็นเจ้าของภาษา การฟังและเข้าใจเสียงในภาษาอังกฤษมีผลต่อการพูด การอ่าน และการเขียน การนำสื่อต่างๆ มาใช้ในการจัดกิจกรรม นอกจากจะช่วยให้เด็กได้มีโอกาสฝึกฟังเสียง ทำให้การจัดกิจกรรมของครูมีความหลากหลายและสนุกสนานที่จะช่วยสร้างทัศนคติที่ดีต่อภาษาให้แก่เด็กแล้ว เพลงยังช่วยให้เด็กได้เรียนรู้คำศัพท์และเรียนรู้เรื่องอื่นๆ ที่เหมาะสมกับความสนใจได้ด้วย เช่น เพลง *Head, shoulders, knees and toes* ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้คำศัพท์ส่วนต่างๆ ของร่างกาย เพลง *Old MacDonald* ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับเสียงร้องของสัตว์ชนิดต่างๆ ที่แตกต่างจากบ้านเรา เป็นต้น นอกจากนี้ครูอาจเล่านิทานเป็นภาษาอังกฤษให้เด็กฟังบ้าง สลับกับการเล่านิทานภาษาไทย โดยเลือกเรื่องสั้นๆ ที่ใช้คำศัพท์ง่าย

2.3 การเป็นต้นแบบที่ดีทางภาษาให้แก่เด็ก เนื่องจากการเรียนรู้ภาษาอังกฤษอาจเป็นเรื่องใหม่สำหรับเด็กส่วนมาก เด็กจึงต้องมีโอกาสได้ฝึกฟังเสียงที่ถูกต้อง และได้ฝึกพูดในบางโอกาส จึงมีความเป็นไปได้ที่จะพูดถูกต้องบ้าง ไม่ถูกต้องบ้าง ดังนั้นครูต้องคอยช่วยให้คำแนะนำและแก้ไขให้เด็กสามารถพูดได้อย่างถูกต้อง โดยครูต้องเป็นต้นแบบที่ดีในการพูดให้แก่เด็ก ดังที่ อูบล สรรพพิชญพงษ์ (2556, หน้า 13-10) กล่าวไว้ว่า ผู้สอนภาษาอังกฤษโดยเฉพาะระดับอนุบาลมีความสำคัญมาก เพราะถ้าครูพูดไม่ชัด ไม่ถูก ไม่ใส่ใจในการสอนทักษะการพูดแก่เด็กๆ เด็กเหล่านี้จะมีปัญหาในการใช้ทักษะอื่นๆ ในการเรียนภาษาอังกฤษไปด้วย เช่น ออกเสียงผิด เข้าใจผิดและไม่กล้าพูดเพราะขาดความมั่นใจ ครูที่เข้มงวดมากเกินไปก็อาจทำให้เด็กไม่ชอบภาษาอังกฤษได้ ดังนั้น ครูต้องฝึกทักษะและความสามารถทางภาษาอังกฤษอยู่เสมอ ด้วยการเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับตนเองเพื่อที่จะฝึกฟังและพูดภาษาอังกฤษ การฟังวิทยุ ชมโทรทัศน์ที่เป็นภาษาอังกฤษจะช่วยให้ครูมีต้นแบบการพูดจากเจ้าของภาษา และในปัจจุบันมีการสอนภาษาอังกฤษผ่านสื่อ

ใหม่ๆ เช่น Twitter และ Facebook ที่ครูสามารถเลือกแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมกับความสนใจและความถนัดของตนได้ตลอดเวลา

บทสรุป

การพัฒนาเด็กวัยอนุบาลให้เป็นเด็กสองภาษาเป็นประเด็นที่ทั้งนักวิชาการด้านการศึกษาระดับมัธยมและผู้ปกครองให้ความสนใจเป็นอย่างมากว่าการสอนให้เด็กเรียนรู้ภาษาที่สองในขณะที่ภาษาแม่ยังไม่เข้มแข็งจะช่วยให้เด็กสามารถเรียนรู้ภาษาไปพร้อมกันได้ทั้งสองภาษา หรือจะทำให้เด็กเกิดความสับสนจนส่งผลให้มีพัฒนาการด้านภาษาที่ล่าช้ากว่าวัย เช่นเดียวกับแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษาของเด็กที่นักจิตวิทยาและนักภาษาศาสตร์ยังมีความเชื่อที่แตกต่างกันอยู่ว่าเด็กมีกลไกการเรียนรู้ภาษาอยู่ในตัวเองทุกคนตั้งแต่เกิดที่จะสามารถเรียนรู้ภาษาอะไรก็ได้ เนื่องจากโครงสร้างของภาษาแต่ละภาษาไม่แตกต่างกัน หรือเด็กเรียนรู้ภาษาผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และผ่านการฝึกปฏิบัติด้วยการทำซ้ำๆ กันจนเกิดเป็นทักษะ ขณะเดียวกันก็มีความเชื่อว่า เด็กสามารถเรียนรู้ภาษาได้ด้วยตนเองด้วยกระบวนการและวิธีการต่างๆ อย่างไรก็ตาม ในการพัฒนาให้เด็กวัยอนุบาลเรียนรู้ภาษาที่สองมีประเด็นที่ผู้เกี่ยวข้องต้องพิจารณาและให้ความสำคัญใน 3 ประเด็นต่อไปนี้

1. การจัดสภาพแวดล้อมที่ทำให้เด็กรู้สึกว่าได้อยู่ในโลกของภาษาที่คุ้นเคย มีความหมาย และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้ มีบรรยากาศของความอบอุ่น และผ่อนคลาย มีกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่อยู่รอบข้าง และมีสื่ออุปกรณ์ที่เป็นภาษาอังกฤษอย่างหลากหลายที่เด็กมีอิสระเลือกได้ตามความสนใจ เช่น หนังสือนิทาน วิทยุเพลง รายการเด็กหรือการ์ตูน อุปกรณ์เครื่องเขียนชนิดต่างๆ เป็นต้น ที่จะช่วยให้เด็กได้มีโอกาสเห็นตัวหนังสือเพื่อให้เกิดความคุ้นเคย ได้ฟังเสียงหรือสำเนียงจากเจ้าของภาษาโดยตรง มีโอกาสได้ขีดเขียนตามความสนใจ ได้ทำท่าทางประกอบขณะร้องเพลงร่วมกันอย่างสนุกสนาน โดยมีพ่อแม่และครูที่เข้าใจและพร้อมจะให้การสนับสนุน ให้คำแนะนำชี้แนะและแก้ไขเมื่อเด็กต้องการความช่วยเหลือ คอยให้กำลังใจเมื่อเด็กรู้สึกท้อแท้เบื่อหน่าย และตื่นเต้นชื่นชมกับผลงานเด็ก พ่อแม่และครูต้องสร้างให้เด็กเกิดความมั่นใจว่าจะไม่ถูกตำหนิ ลงโทษ และว่ากล่าวตักเตือนหากทำไม่ถูกต้อง รวมทั้งการแสดงออกของพ่อแม่และครูที่จะทำ ให้เด็กไม่ต้องกังวลว่าต้องทำสิ่งต่างๆ ให้ถูกต้องทุกครั้ง

สภาพแวดล้อมที่มีลักษณะดังกล่าวจะช่วยให้เด็กรู้สึกมีอิสระ มีความสุข และสนุกกับการได้เรียนรู้ภาษาด้วยการทดลองกับภาษาในลักษณะต่างๆ

2. การให้เด็กมีประสบการณ์ทางภาษาอย่างเป็นธรรมชาติที่เหมาะสมกับวัย ความสนใจ และความต้องการ ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการเรียนรู้ทางภาษาตามธรรมชาติเป็นการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและไม่ทำให้เด็กเครียด แต่ผู้ปกครองและครูส่วนมากมีประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาในโรงเรียนที่มีกฎเกณฑ์ค่อนข้างมาก ต้องเรียนอ่านและเขียนอย่างเคร่งครัด เพราะเน้นทั้งความถูกต้องและความสวยงาม จึงทำให้การเรียนรู้ภาษาเป็นไปด้วยความยากลำบาก และเคร่งเครียด ประกอบกับเด็กวัยนี้ยังไม่พร้อมทั้งในเรื่องของการใช้กล้ามเนื้อเล็ก การทำงานประสานกันของมือและตา รวมถึงการใช้สายตาในการแยกแยะความเหมือนและความแตกต่างของตัวหนังสือ ยิ่งทำให้การเรียนรู้ภาษายากขึ้นอีกเป็นทวีคูณ หากพ่อแม่และครูใช้วิธีที่ตนเองเคยมีประสบการณ์ในวัยเด็กมาใช้สอนจะทำให้เด็กรู้สึกที่ภาษาเป็นเรื่องยาก และยิ่งเด็กไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ภาษาด้วยแล้ว ยิ่งอันตรายมาก เพราะอาจทำให้เด็กมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อการเรียนรู้ภาษา และพัฒนาเป็นความรู้สึกที่ไม่ชอบภาษาหรือมีเจตคติที่ไม่ดีต่อภาษาในที่สุด ซึ่งจะส่งผลต่อการเรียนรู้ภาษาของเด็กต่อไปในอนาคต

3. การมีโอกาสดูใช้ภาษาสื่อสารกับบุคคลอื่น เนื่องจากภาษาเป็นทักษะ และหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ภาษาคือการสื่อสาร ไม่ใช่การท่องจำคำศัพท์หรือไวยากรณ์ที่อาจไม่สามารถนำไปใช้ได้ เด็กจึงควรมีโอกาสได้พูด ได้คุย ได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ ที่อาจเป็นเพื่อนเล่นในวัยเดียวกันญาติพี่น้อง หรือคนในสังคมและชุมชนที่อาศัยอยู่ เพื่อให้เด็กได้มีประสบการณ์ทางภาษา และทดลองใช้คำที่ได้เรียนรู้มา รวมถึงการได้เรียนรู้การออกเสียงและการพูดคำศัพท์ใหม่ๆ ที่เด็กยังไม่เคยได้เรียนรู้มาก่อน โดยพ่อแม่พาเด็กไปสนามเด็กเล่นหรือสวนสาธารณะที่อาจมีเด็กหรือผู้ปกครองที่พูดภาษาอังกฤษได้ เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสเล่นกับเพื่อนและเรียนรู้ภาษาที่สองจากการเล่นไปพร้อมกัน ซึ่งเด็กวัยนี้สามารถเรียนรู้ภาษาผ่านการเล่นร่วมกับเพื่อนที่พูดภาษาอังกฤษได้ดีกว่าการเรียนรู้จากพ่อแม่หรือครู ขณะเดียวกันครูก็อาจจัดกิจกรรมให้เด็กได้เล่นและทำงานร่วมกับเพื่อนเป็นกลุ่ม ได้พูดขณะแสดงบทบาทสมมติจากเรื่องราวในนิทานที่ได้ฟัง ได้ฟังเพลงที่ครูร้องหรือจากวิดีโอ หรือได้ร้องเพลงร่วมกับเพื่อนๆ ดังนั้นครูและผู้ปกครองต้องร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดเพื่อเปิด

โอกาสได้เด็กมีประสบการณ์ในการใช้ภาษาที่สองในบริบทและสถานการณ์ต่างๆ อย่างหลากหลาย หากพ่อแม่ ครู และผู้เกี่ยวข้องกับเด็กสามารถจัดประสบการณ์และการเรียนรู้ภาษาที่สองให้เด็กได้ตามแนวทางดังกล่าว ก็อาจแน่ใจได้ว่าจะสามารถช่วยให้เด็กมีเจตคติที่ดีต่อภาษา มีความคุ้นเคยกับตัวหนังสือ และการออกเสียงที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นและพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้ภาษาที่สองต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2545). การสอนปฐมวัยสองภาษา. *วารสารการศึกษาปฐมวัย*, 6(4), 27-34.
- จิรศิริ เกษมสินธุ์ วิเวกเมธากร. (2556). *ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนภาษา ในประมวลสาระชุดวิชา หลักการ เรียนรู้ภาษาอังกฤษและบริบททางภาษา*. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ดอริส โกลด์ วิบูลศิลป์. (2543). แปลโดย มยุรี สุขวิวัฒน์. *ความรู้เกี่ยวกับภาษาอังกฤษสำหรับครู ประถมศึกษา ในเอกสารการสอนชุดวิชา การสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ทิพากร วงศ์ปลั่ง. (2439). *การศึกษาวิธีการส่งเสริมการพูดภาษาไทยกลางของครูให้แก่เด็กพูดภาษาถิ่นเขมร ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1*. ปรินญาณพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ทิตนา แจมมณี. (2545). *ศาสตร์การสอน-องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพมหานคร: ด้านสุทธการพิมพ์.
- นิตยา ศษภักดี. (2543). *ขั้นตอนการพัฒนาของเด็กปฐมวัยตั้งแต่ปฏิสนธิถึง 5 ปี*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ ครูสภาลาดพร้าว.
- บุษบง ดันดิวงศ์. (2536). *นวัตกรรมการสอนภาษาแบบธรรมชาติในการอ่านเขียนของเด็กปฐมวัย: เทคนิคและ วิธีสอนระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประกาศิต สิทธิธิดิกุล. (2556 ก). *ทฤษฎีการเรียนรู้ภาษา ในประมวลสาระชุดวิชา หลักการ เรียนรู้ ภาษาอังกฤษและบริบททางภาษา*. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประกาศิต สิทธิธิดิกุล. (2556 ข). *การเรียนรู้ภาษาแรก ภาษาที่สอง และภาษาต่างประเทศ ในประมวลสาระ ชุดวิชา หลักการ เรียนรู้ภาษาอังกฤษและบริบททางภาษา*. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ประดินันท์ อุปรมัย และอรุณี หรดาล. (2554). *การสื่อความของเด็กปฐมวัย ในเอกสารการสอนชุดวิชา วรรณกรรมและลีลาคดีระดับปฐมวัย (พิมพ์ครั้งที่ 8)*. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พงษ์ระพี เตชพาหพงษ์. (2553). *เด็กสองภาษาพ่อแม่สร้างได้*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์บุ๊ค เซ็นเตอร์ จำกัด.
- เพ็ญพิไล ฤทธาคนานนท์. (2549). *พัฒนาการมนุษย์*. กรุงเทพมหานคร: คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ยูทูเบบี. (2012). *เตรียมพร้อมให้ลูกเป็นเด็กสองภาษา*. สืบค้นเมื่อ 10 กรกฎาคม 2558, จาก <http://go2pasa.ning.com/profiles/blogs/p-styletext-align-center>
- วริศรา อภิวันทนาพรหม. (2013). *เด็กสองภาษาสร้างได้จากที่บ้าน*. Happiness, 12, 52-53.
- ศศิลักษณ์ ขยันกิจ และ สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2555). *การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ในประมวลสาระชุดวิชา หลักการและแนวคิดทางการปฐมวัยศึกษา*. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ต้นสนีย์ ฉัตรคุปต์. (2542). *สิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้สร้างสมองเด็กให้ฉลาดได้อย่างไร*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี.

- สายสวัสดิ วิทยากัด. (2539). การใช้ชุดกิจกรรมทางภาษาเพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษาของนักเรียน
ชาวเขาระดับก่อนประถมศึกษา. ปรินญานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,
เชียงใหม่.
- หรรษา นิลวิเชียร. (2535). หลักสูตรปฐมวัยศึกษาและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: โอเดียน สโตร์.
- อารี สันตหวี. (2554). การวัดและประเมินพัฒนาการด้านสติปัญญา ในเอกสารการสอนชุดวิชา การวัดและ
ประเมินผลกลุ่มวิชาเตรียมประสบการณ์ (พิมพ์ครั้งที่ 6). นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อุบล สรรพชญพงษ์. (2556). ปัญหาการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ ในประมวลสาระชุดวิชา หลักการเรียนรู้
ภาษาอังกฤษและบริบททางภาษา. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- American Speech-Language-Hearing Association. (2009). Noise and Hearing Loss. Retrieved
December 15, 2009, from <http://www.asha.org/public/hearing/disorders/noise.htm>
- Corsini, (1972). The Concise Corsini Encyclopedia of Psychology and Behavioral Science.
Retrieved July 10, 2015, from <http://dict.longdo.com/search/CORSINI>
- Penny, Ur. (2012). A Course In Language Teaching (2nd e.d.). Cambridge: Cambridge University
Press.
- Shouhui, Zhao, Yongbing, Liu and Huaqing, Hong. (2007). Singaporean Preschoolers' Oral
Competence in Mandarin. Language Policy. 6: 73-94 DOI10.1007/s10993-006-9044-1
- Wolman. (1975). Dictionary Language. Retrieved July 10, 2015, from
<http://th.w3dictionary.org/index.php?q=wolman>